

A kortárs magyar popzene egyik legismertebb jelensége a Quimby. Tudvalevő, hogy ez se volt mindig így, de az *Autó egy szerpentinén* vagy inkább a *Most múlik pontosan* óta¹ kitörölhetetlen az együttes neve az emberek emlékezetéből (viszonyuljanak hozzá akárhogyan). 2011-ben

Bradák Soma 25

ünnepelték fennállásuk huszadik évfordulóját egy Aréna-beli nagykoncerttel és a jelen cikk tárgyát képező koncertlemezzel.

RÉGEN MINDEN

JOBB VOLT?

A tény, hogy ennyi ideje működnek, és zenéjük töb-

Quimby: *Instant szeánsz*

bé-kevésbé kanonizáltak számít, automatikusan gerjeszti a „bezzeg régen” kezdetű diskurzusokat (ezeket főleg az interneten követve hamar elmehet bárki életkedve, ismervé a magyar webkettes kommunikációs kultúrát – itt persze nem csak zenei kommentháborúkra gondolok). Ettől némileg elválaszthatatlanul zajlik a mainstream versus alternatív parttalan vitája. Ebben az írásban pár gondolat erejéig érintem az előbb felvetett problémákat, de főleg a Quimby zenéjére szeretnék fókuszálni.

Biztosan lehetne kifinomultabb felosztás szerint is haladni, de mondhatjuk, hogy a 2002-es *Káosz amigos* zárt le egy elég hosszú korszakot, amiben benne foglaltatik kezdetben a saját hang keresése (*A Sip of Story*, *Jerrycan Dance*), valamint annak megtalálásával egy jellegzetes zenei hangzás és szövegvilág kialakulása (a *Majom-tangótól* a *Káosz amigosig*). Ezek után egy hosszabb szünet következett Kiss Tibi drogproblémái miatt. A 2000-es évek közepén jött ki a *Kilégzés*, aminek a címe is jelzi a trauma feldolgozására irányuló kísérletet (több dalszöveg témája is e körül forog), illetve egy évre rá a *Family tagedör* című válogatásanyag, amelyen régebbi koncertfelvételek is helyet kaptak. Mindkét kiadvány arról tanúskodik, hogy a zenekar is érzékelt egyfajta korszakhatárt. Ezeken egyaránt megtalálható az *Autó egy szerpentinén*, ami mindenképp egy mérföldkőnek számít a zenekar popularitásának szempontjából. Tehát valahol itt kezdődik az új fejezet a Quimby életművében, amit az „igazi” rajongók (akik klasszikus, büszke mondata a „már azelőtt ismertem őket, hogy népszerűek lettek volna”) nem fogadtak annyira kitörő örömmel, mondván, hogy a hangzás langyosabb, mérsékeltebb, nem annyira elborult. Ennek a hozzáállásnak a következménye a bevezetőben említett „bezzeg régen-szindróma”,² aminek tipikus jellegzetessége, hogy ha egy lemez egy bizonyos etalonnak tekintett – többnyire korai – albumnál később született, az automatikusan lefitymálandó. „Hallgasd meg ezt és ezt: akkor még *tudtak zenélni*, nem úgy, mint most” – mondják megingathatatlanul. Persze jó esetben egy dalszerző-előadó vagy egy zenekar szuverén, és

nem az alapján ír zenét és szöveget, hogy mi a közönség igénye.³ Valóban megfigyelhető egyfajta mérséklődés a *Kilégzés* utáni sorlemezek hangzásában, de ez nem feltétlenül rossz. Az már más kérdés, hogy az azóta kiadott két EP (*Ajjajaj*, *Lármagyűjtögető*) és egy nagylemez (*Kicsi ország*) egy-
26 két szempontból problematikus. Azonban erről később fogok beszélni.

A Quimby zenéjéhez – és más hasonló zenekarokéhoz – szorosan kapcsolódó másik probléma az ún. alternatív-mainstream-vita. Jó esetben az embereknek legalább a rendszerváltás, de legkésőbb mondjuk a '90-es évek végétől fogva legfeljebb a londoni metróra kellene az underground szót használniuk. Sajnos nem így áll a dolog, hiszen jelenkori zenei előadókra is bőszen alkalmazzák a kifejezést. Nyilvánvaló, hogy a diktatúrában helyénvaló volt ez a szó, hogy underground, viszont manapság ez abszolút anakronisztikus. Sokszor párban is használják azzal, hogy alternatív, ami nem kevésbé problematikus, de kicsit talán érvényesebb fogalom. Leginkább úgy határozható meg, hogy a fősodorhoz képest nyújt alternatívát. Én azonban úgy látom, hogy jelenleg inkább több mainstreamről lehet beszélni, és ezek alternatíváiról, amelyek nem csak vagy nem feltétlenül a stílus terén adnak lehetőséget a választásra, hanem mondjuk a popularitás szempontjából. Ebben a viszonyrendszerben a Quimby Magyarországon abszolút egy fősodor része, hiszen népszerűek, és sok együttes határozza meg magát a zenéjük mentén (hogy ellene vagy mellette, az most lényegtelen).

A 2005-ös *Kilégzés* egy egzisztenciális, zenei, valamint metodikai mérföldkőnek bizonyult a zenekar életében. Az elsőről már esett szó korábban. Zeneileg többretegű a történet. Először is ez a Quimby legérettebb munkája – ha lenne értelme, akkor azt mondanám, hogy remekmű. A *Kamikaze bárány* tökéletesen lüktető indítása, a *Country Joe McDonald* és *Az egyik ember...* frappáns és laza szövegei, a *Don Quijote ébredése* melankóliája és a *Viharon túl, szélcsenden innen* optimizmusa, valamint a *Legyen vörös* és a *Ventilátor blues* szövegileg vagy épp hangzásilag megdöbbentő momentumai is arra mutatnak rá, hogy a zenekar teljes mértékben rátalált a saját hangjára. Ebbe pedig beleférnek a finomabb és nyersebb megoldások egyaránt. Sőt, és ez a második szempont, beleférnek a slágerek is, melyek első vonalában – népszerűség felől közelítve – a *Most múlik pontosan* és az *Autó egy szerpentin* található, a második szinten a *Magam adom* és a *Sehol se talállok*. Ami a lemezkészítéshez való hozzáállást illeti, azért beszélhetünk mérföldkőről, mert jelenleg a *Kilégzés* tekinthető a Quimby utolsó, valamilyen konkrétabb koncepció mentén megvalósuló stúdióalbumának. Az ez után következő két EP és egy nagylemez bevallottan csak az éppen aktuális dalok gyűjteménye, bármiféle komolyabb rendszer nélkül. Bár nem vagyok híve az ilyen anyagoknak, ha a dalok működnek, akkor nincs akkora probléma. Az *Ajjajaj* (2009) öt száma közül kettő simán illeszkedik a Quimby-hagyományba (*Álmod ébren*

tart, *I've Got a Girl*) minőség és hangzás tekintetében egyaránt. A címadó szerzeménnyel megint csak bevállaltak egy slágert, aminek kétségtelenül kiváló (fülbemászó dallam, jól eltalált sorok), még ha dalnak csak egy erős közepes is. Az EP a két nehezebb stílusú opusznál kezd érdekessé válni.

A punkos *Nice Day* Kárpáti Dódi énekével sodor, és egyben a zenekar 27 legnyersebb és legprimitívebb „kompozíciója”, amivel az életmű egy különösen üdítő színfoltjává válik. A záró *Made in China* pedig a metál vidékére tesz kerülőutat, persze a csilingelős kiállítás mutatja a dolog kikacsintós-ironikus voltát. A poszt-*Kilégzés* trilógia második tagja, a *Lármagyűjtögető* (2009) fókuszja meg nem is igazán az új dalokon van, hanem a régiek újrafelhasználásán, illetve a koncertfelvételekből szemezgető DVD-n. Ez pedig meg is érződik, valahogy egyik új szám se üt, olyanok, mint a töltelékdalok egy nagylemezen. Nincs velük semmi probléma, a *Cuba lunatica* és a *Haverom a J. J. Cale* is simán elmegy koncerten, kiválóan lehet rájuk lötyögni. És történetesen ez a helyzet a *Kicsi ország* (2010) egy jó részével is. Azért bőven akadnak igencsak eltalált szerzemények. Az *Elvisz a szél* és a *Leszek ma én a tiéd* simán hozza mondjuk a *Hoppá* örületét, az *Amit kergetek az Otthonalanság otthonát* idézi, de jó értelemben. Különösen remekül sikerült az angol nyelvű szöveggel bírór *Sail Away* és *Turning to the Blue*, akár az életmű egésze felől nézve is. A *Kicsi ország* egyik legjobb opusza, a *Tébolyda* keserédes szájjal és Kiss Tibi kiváló helyzetrajzával⁴ reagál éppen aktuális történésekre. Bár az is lehet, hogy a Csík zenekar szívenütő fúvósszólamra építő zárlatával megspékelt feldolgozása túlzott hatással van rám.⁵ Tematika-ilag részben ide kapcsolható *A bolond meg a gyermek*, ami egyben megmutatja a lemez kettősségét is. Ebben a dalban egy fantasztikus refrén⁶ és egy igazán találó kép⁷ mellett helyet kaphatott egy olyan sorpár, mint a „Mosdatlan szívekben / Integrált áramkör”, ami kétségtelenül jól hangzik, de leginkább erőltetett képzavar.

Azt, hogy ilyen hosszasan jutottunk el az *Instant szeánszig*, az indokolja, hogy ez a zenekar első koncertlemeze, amin történetesen még együtt is szerepelnek régebbi dalok a *Kilégzés* utáni (problematisusabb) stúdióalbumok anyagával. Ilyenformán elkerülhetetlen volt a Quimby legutóbbi korszakának külön elemzése. (Másképp a Quimbyről már nem lehet „csak úgy” kritikát írni.) Ugye, mint minden koncertlemez, az *Instant szeánsz* kapcsán is az a kérdés, hogy miként integrálódnak az újabb felvételek a régi számok közé. A kezdetet a *Kicsi ország* egyik legjobban sikerült sodró lendületű dala, az *Elvisz a szél* jelenti, ami azért is szerencsés, mert némi vicces utalással mintha a zenekar tág értelemben vett gyökereire mutatna: „Morrison Párizsban, Elvis Vegasban él”. A legutóbbi stúdióalbumon e szám méltó párja, a *Leszek ma én a tiéd* is helyet kapott az élő anyagban, ahogy az előbbieket mellé

állítható *Fekete lamoure* is. Szintén itt van a frissebb *I've Got a Girl*, ami arra mutat rá, hogy még mindig remekül működik Kiss Tibi és Livius váltott éneke. Ahogy a két frontember, úgy az asszociációs módszerrel alkotott szövegek is a zenekar védjegyének mondható. Ezt mi sem bizonyítja jobban, 28 mint a gyakorlatilag a lemez két végpontját jelentő *Egónia* és az újfent áthangszerelt *Magam adom*. Ráadásul mindkettő egyértelműen és véglegesen kultikus Quimby-dal. Az *Instant szeánsz* továbbá arra is (újra) felhívja a figyelmet, hogy a zenekarhoz szorosan hozzátartozik a megújulás és a frissesség, amit ezen az albumon a nyers-bluesostól a patetikus-síróson át a feszesen groove-os változatig jutó *Magam adom* és a punkból egy repetitív gitártémára és egy loop-pá formált éneksávra építő dallá alakított *Nice Day* képvisel. Ugyanakkor hallható néhány kulcsdal a régebbi anyagokról, mint a *Kaviár és bor* vagy *Az ördög magyar hangja*, valamint a ritkaságnak számító *Bluesy Heaven*.

Az albumot záró taps halkulásával megállapíthatjuk, hogy egy kivételtől (*Nem volt kulcsom*) eltekintve az újabb számoknak sincs miért szégyenkeznie. Az *Instant szeánsz* egysége példaértékű, ugyanakkor rámutat a Quimby változatos megoldásaira és hangzásvilágára, legyen szó akár ritkán hallott, vagy épp végletekig koptatott dalokról. (*Tom-Tom Records, Bp. 2011*)

¹ Ebben ugye hatalmas szerepe van a Csík zenekar feldolgozásának. Ide kapcsolódik az az ironikus gesztus, ami Hó Márton nevéhez fűződik: ő a *Mizu* szövegét énekelte a Csík-féle *Most múlik pontosan* dallamára. <http://youtu.be/AD2FtUQJSR4>

² Erre a hozzáállásra reagál Ákos *Főleg régen* című dalában *A katona imája* című legutóbbi sorlemézéről.

³ Volt is hangzavar, amikor a Radiohead nevű brit zenekar a már megszokott stílusú album helyett egy teljesen kísérleti jellegű anyagokat adott ki (*Kid A, Amnesiac*). E helyen szeretném megköszönni Nagy Gergelynek, a Szegedi Tudományegyetem oktatójának, hogy felhívta figyelmem e problémára.

⁴ „Mesébe illő szereplők / Egyenként Kharón ladikján / Retúr jegyekkel farzsebükben / Integetnek hogy milyen kár / – hogy itt maradtál”

⁵ A *Lélekképek* című albumon jelent meg a feldolgozás, amit Kiss Tibi énekel. A hivatkozott zárlat egy szöveggel ellátott hozzátoldás.

⁶ „Egy kócos majom a szélben / Egy délibáb a szomjazó mezőn / Egy angyal fekete fényben / És egy kóbor macska a lángoló zsupptetőn”

⁷ „A gyermek észreveszi amint / A titok beteg csillogása járja át / A szíved hátsó kapuját”